

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата педагогічних наук, доцента
Пермінової Людмили Аркадіївни
на дисертацію Нестеренко Марини Миколаївни
«**Підготовка майбутніх учителів до моделювання уроку в умовах
варіативності початкової освіти**», подану
на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю
13.00.04 - теорія і методика професійної освіти

Ступінь актуальності обраної теми. Пріоритетними напрямками розвитку освітньої галузі України є підвищення якості професійної підготовки педагогічних кадрів, стимулювання їхнього професійного становлення та розвитку. Нова освітня концепція потребує змін педагогічних засобів передачі й засвоєння знань, а відтак вимагає відповідної підготовки педагогів, здатних на теоретичному і практичному рівнях відповідати викликам часу, потребам глобалізованого суспільства, запитам сучасної освітньої реальності.

Нові вимоги до професійної компетентності вчителя, ставлять на порядок денний завдання суттєвих змін у методології, технологіях, змісті підготовки педагогічних кадрів, приведення їх у відповідність до оновлень передбачених у Концепції Нової української школи. Зокрема, переосмислення теоретичних засад змісту початкової освіти, розширення джерел інформації, відкритість зарубіжного досвіду стимулюють активний рух в теорії і практиці удосконалення сучасного уроку.

Актуальність та доцільність проблеми дослідження, обраної М. М. Нестеренко, не викликає сумнівів з багатьох міркувань: випускник виши має бути активним учасником інноваційних змін у початковій школі, психологічно готовим до роботи з молодшими школярами, володіти основними фаховими компетенціями, зокрема навичками систематизації інформації, проектування, моделювання тощо.

Важливими стають навички педагогічного дизайну уроку. З часів К.Д.Ушинського до змісту, структури, дидактичного забезпечення уроку приділяли увагу як вчені, так й практики, однак в умовах сьогодення проблема оновлення підходів до сучасного уроку стає все більш актуальною. Змінюються й вимоги щодо проектно-моделюючої функції майбутніх учителів початкової школи.

Доцільність обраної теми «Підготовка майбутніх учителів до моделювання уроку в умовах варіативності початкової освіти» конкретизовано автором в коректно сформульованій меті, об'єкті, предметі і завданнях дослідження. Концептуальні засади дослідження ґрунтуються на ідеях і положеннях загальнодержавних документів, що становлять нормативно-правову базу професійної освіти. Методологічне підґрунтя дисертаційної роботи становлять положення філософії освіти, педагогічної психології; особистісно-зорієнтована й конструктивістська концепції; особистісно-діяльнісний, креативний, компетентнісний та комунікативний підходи; загальнодидактичні та специфічні принципи.

Вагомість дослідження підкреслюється тим, що дисертацію виконано у відповідності з планом наукових досліджень кафедри початкової освіти

Бердянського державного педагогічного університету «Підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців початкової освіти» (0116U008834).

Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації. Зміст дисертаційної роботи охоплює основні аспекти теми і складається класично з вступу, трьох розділів, висновків, списку літератури, додатків, відображає процес і результати дослідження. Її ключові положення ґрунтуються на основних засадах філософії освіти, законодавчих і нормативних документах.

Проведена експертиза першого завдання засвідчує, що автору вдалося всебічно представити теоретичні засади та психолого-педагогічні особливості професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до моделювання уроку, визначено сутність варіативності як ознаки сучасної початкової освіти. Слід зазначити лаконічність аналітичного матеріалу дисертаційного дослідження. Глибокий аналіз і узагальнення праць видатних педагогів, додатків, переконлива аргументація сприяли цілісному розкриттю сутності основних понять «професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи», «варіативність навчання», «моделювання уроку». «проектувально-моделювальна компетентність».

На підставі вивчення психологічних, педагогічних джерел, аналізу сучасного стану проблеми (на С. 26-64) Марина Миколаївна обґрунтовано визначила три взаємопов'язані складники змісту професійної підготовки майбутніх учителів до моделювання уроку в умовах варіативності початкової освіти (дидактичний, методичний, технологічний).

Теоретичний огляд проблеми дозволив М.Нестеренко виявити сутність професійної підготовки майбутніх учителів до моделювання уроку в умовах варіативності початкової освіти як процес оволодіння алгоритмом послідовної взаємопов'язаної діяльності з планування уроку, вибору ресурсного забезпечення, конструювання моделі та рефлексії реалізації педагогічного задуму (С. 60).

У п 2.1. розкрито сутність проектувально-моделювальної компетентності майбутніх учителів початкової школи. Автором доведено, що серед низки інших компетентностей, проектувально-моделювальна займає одне з головних у процесі моделювання уроку та має відповідну характеристику компонентів (мотиваційно-аксіологічного, когнітивно-операційного, продуктивно-творчого) (С.72).

Дисертанткою ґрунтовно описано констатувальний етап дослідження. Розроблені критерії враховують специфіку майбутньої професії, а окреслені показники відображають рівень сформованості мотивації, професійних умінь, особистісних рис. Аналіз результатів засвідчив невисокий рівень сформованості готовності до моделювання уроку в умовах варіативності початкової освіти, що спонукало автора шукати шляхів вирішення означеної проблеми.

Як результат: розроблено й обґрунтовано модель професійної підготовки майбутніх учителів до моделювання уроку в умовах варіативності початкової освіти (С.94). Позитивно оцінюючи розроблену модель, зазначимо раціональність виокремлених блоків (теоретичного, практично-процесуального, адаптивно-рефлексивного). Мета створеної моделі - формування проектувально-моделювальної компетентності майбутніх учителів початкової школи в умовах варіативності освіти. Визначені (С. 103) **педагогічні умови** є достатньо обґрунтованими. Серед них: організація суб'єкт-суб'єктної взаємодії

учасників освітнього процесу; орієнтація викладача на впровадження технології контекстного навчання; активізація рефлексивної позиції майбутніх учителів. Вважаємо авторське обґрунтування педагогічних умов цілісним і аргументовано-доказовим.

Слід відмітити, що дидактико-методичне забезпечення реалізації моделі свідчить про значну практичну роботу автора (розроблено комплекс квазіпрофесійних завдань, дисципліну за вибором «Теорія та методика моделювання сучасного уроку в початковій школі»).

Методика проведення формувального етапу експерименту включала формування проектувально-мделювальної компетентності, організацію квазіпрофесійної діяльності, виконання різнорівневих завдань тощо. Запропонований комплекс методів, прийомів і засобів, як засвідчують дані дослідно-експериментальної роботи, загалом є дієвим. Порівняльний аналіз результатів констатувального та формувального етапів дослідження дозволяють стверджувати про зростання показників якості готовності до моделювання уроку.

Дисертантка справедливо робить висновок про те, що рівень готовності майбутніх учителів початкової школи до моделювання уроку в умовах варіативності освітнього процесу залежить від цілеспрямованої професійної підготовки, що визначається єдністю компонентів і передбачає формування мотивації, відповідного комплексу знань, професійних навичок, а також усвідомлення себе суб'єктом навчально-пізнавальної діяльності.

Ступінь обґрунтованості використаних методів, а також одержаних результатів дисертації. Використовуючи комплекс взаємодоповнюючих теоретичних, емпіричних, математичних статичних методів, Мариною Миколаївною розв'язано поставлені завдання, експериментально перевірено гіпотезу, досягнуто мету дослідження. Зміст дисертації свідчить про глибоке володіння здобувачем проблемами сучасної педагогіки і дидактики вищої школи. Три розділи загалом взаємопов'язані внутрішньою логікою і послідовністю викладу матеріалу. Повний обсяг складає 249 сторінок, обсяг основного тексту - 182 сторінки, що відповідає вимогам МОН України до обсягу кандидатських дисертацій. Роботу ілюстровано таблицями і рисунками.

Вивчення матеріалів дисертації дозволяє зробити висновок, що наукові здобутки автора, які ґрунтуються на всебічному вивченні досліджуваної проблеми, аналізі різних підходів до її розв'язання, використанні достатнього масиву літературних джерел (391 джерело), мають теоретичну і практичну значущість. Заслуговує на схвалення уважне ставлення дисертанта до понятійно-термінологічного апарату дослідження.

Вірогідність результатів і висновків дослідження забезпечено теоретичною обґрунтованістю вихідних положень, чіткою постановкою та комплексним підходом до вирішення завдань дослідження, конкретно обраною методологією його проведення та достатнім обсягом практичної реалізації на базі запропонованих теоретичних положень, педагогічним експериментом, коректним опрацюванням одержаних експериментальних даних, широким упровадженням у системі університетської педагогічної освіти основних результатів дослідження, кількісним і якісним аналізом теоретичного та емпіричного матеріалу.

Дисертаційна робота містить наукові положення, що сприяють розв'язанню

проблеми підвищення якості професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи, стимулювання їхнього професійного становлення та розвитку. Експериментально підтверджено ефективність моделі професійної підготовки майбутніх фахівців до моделювання уроку в умовах варіативності.

Результати педагогічного експерименту піддано в якісному і кількісному статистичному аналізу, що підтверджують значущість і доцільність формування проектувально-моделювальної компетентності майбутнього вчителя і педагогічних умов її забезпечення. Усе це в сукупності забезпечує обґрунтованість положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації та свідчить про їхню достовірність.

Ваговим внеском автора є вдосконалення навчально-методичного забезпечення з дидактико-методичних дисциплін: розроблено дисципліну до вільного вибору студентів «Теорія і методика моделювання сучасного уроку в початкової школі», впроваджено систему квазіпрофесійних завдань з метою формування проектувально-моделювальної компетентності майбутніх учителів початкової школи.

На наш погляд, результати дисертаційного дослідження характеризуються теоретичною та практичною значущістю. Вони можуть бути використані: для проведення теоретичних досліджень з теорії і методики професійної освіти, а також для розробки навчально-методичних посібників і навчальних курсів, написання рефератів, дипломних робіт з педагогіки; у навчальному процесі, зокрема під час викладання навчальних дисциплін «Вступ до спеціальності», «Дидактика», «Історія педагогіки», на дисциплінах з методики викладання в початкової школі тощо.

Зауваження і побажання до роботи.

1. На нашу думку, до педагогічних умов слід додати квазіпрофесійну діяльність, як особливий механізм відпрацювання алгоритмів формування проектувально-моделювальної компетентності.
2. П. 3.1. (С.113-154) переобтяжено інформацією, яку можна було б оформити в методичні рекомендації для викладачів і студентів.

Проте, зазначені побажання і зауваження не знижують теоретичної й практичної цінності проведеного дослідження, яке є концептуальним, цілісним, має наукову новизну і практичне значення. Його результати є прогностичними.

Повнота викладу результатів в опублікованих працях. Аналіз публікацій засвідчив їхню відповідність вимогам щодо оприлюднення результатів дослідження. Основні положення дисертації висвітлено у 14 наукових працях, із них: 5 статей - у наукових фахових виданнях України з психолого-педагогічних наук, 1 стаття - у зарубіжному науковому виданні, 8 - у матеріалах наукових конференцій.

Ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертації. Зміст автореферату відповідає основним положенням і висновкам дисертації.

Дисертаційна робота «Підготовка майбутніх учителів до моделювання уроку в умовах варіативності початкової освіти» є самостійним, структурно завершеним дослідженням, в якому отримано нові науково обґрунтовані

теоретичні і практичні результати в галузі теорії і методики професійної освіти, що в сукупності є суттєвими для теорії і практики розвитку професіоналізму майбутніх учителів початкової школи.

Дисертація відповідає паспорту спеціальності 13.00.04, профілю спеціалізованої вченої ради Д 18.092.01, вимогам пунктів 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (з урахуванням змін від 19 серпня 2015 № 656). Це дає підстави для присудження Нестеренко Марині Миколаївні науковою ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти.

06 вересня 2019 року

Офіційний опонент, кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки дошкільної і початкової освіти Херсонського державного університету

Л.А.Пермінова

